

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi terveydenhuoltolain, sosiaalihuoltolain ja sosiaalihuoltolain 52 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi terveydenhuoltolakia, sosiaalihuoltolakia ja pääosin kumottua sosiaalihuoltolakia. Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoihin sisältyvästä harjoittelusta suoritettaisiin valtion varoista korvausta hyvinvointialueille, HUS-yhtymälle, Helsingin kaupungille, kunnalle, kuntayhtymälle ja yksityisiä sosiaali- ja terveyspalveluja tai varhaiskasvatuspalveluja tuottavalle yksikölle sekä Ahvenanmaan maakuntahallitukselle. Harjoittelusta aiheutuu palvelujärjestelmälle välillisiä kustannuksia harjoittelun suunnittelun, harjoittelijan perehdytyksen ja ohjauksen sekä korkeakoulujen kanssa tehtävän yhteistyön muodossa. Ammattikorkeakoulut ovat maksaneet sosiaali- ja terveydenhuollon ja varhaiskasvatuksen toimintayksiköiden kanssa tekemiensä sopimusten perusteella korvausta harjoittelusta aiheutuviin kustannuksiin. Korvausten yhteismäärä on ollut noin 14,2 miljoonaa euroa vuodessa.

Kaikkiin sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoihin sisältyy ammattitaitoa edistävää harjoittelua, jonka laajuus on tutkinnosta ja korkeakoulun opintosuunnitelmasta riippuen 45-120 opintopistettä. Ammattikorkeakouluopinnoista merkittävä osa tapahtuu käytännön harjoittelussa.

Esityksen tavoitteena on vaikuttaa siihen, että sosiaali- ja terveysalan opiskelijoille on tarjolla riittävästi harjoittelupaikkoja ja että opiskelijan saama ohjaus on laadukasta ja vastaa koulutukselle asetettuja tavoitteita. Esityksen tavoitteena on tukea mahdollisimman hyvät ammatilliset valmiudet omaavan henkilöstön valmistumista alalle. Muutos mahdollistaa ammattikorkeakoulujen maksamista korvauksista luopumisen.

Esitys liittyy valtion vuoden 2023 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2023.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi.....	5
2.1 Toimintayksiköiden käyttäminen koulutukseen ja henkilöstön osallistuminen	5
2.2 Valtion koulutuskorvaukset	5
2.3 Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnot	6
2.4 Ammattikorkeakoulujen harjoittelukorvaukset.....	6
3 Tavoitteet	7
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	8
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	8
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	9
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset	9
4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	10
4.2.3 Ihmisiin kohdistuvat vaikutukset	11
4.2.4 Yrityksiin kohdistuvat vaikutukset	11
4.2.5 Yhteiskunnalliset vaikutukset	12
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	12
6 Lausuntopalaute.....	12
7 Säännöskohtaiset perustelut	15
7.1 Terveystoimintalaki	15
7.2 Sosiaalihuoltolaki.....	16
7.3 Sosiaalihuoltolaki.....	17
8 Lakia alemman asteinen sääntely	17
9 Voimaantulo	17
10 Toimeenpano ja seuranta	17
11 Suhde talousarvioesitykseen.....	17
12 Suhde perustuslakiin ja säätämisympäristö	17
LAKIEHDOTUKSET	20
terveydenhuoltolain muuttamisesta.....	20
sosiaalihuoltolain muuttamisesta	21
sosiaalihuoltolain 52 §:n muuttamisesta	22
LIITE	24
RINNAKKAISTEKSTIT	24
terveydenhuoltolain muuttamisesta.....	24
sosiaalihuoltolain muuttamisesta	26
sosiaalihuoltolain 52 §:n muuttamisesta	27

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnoissa merkittävän osan muodostaa käytännön harjoittelu sosiaali- ja terveydenhuollon tai varhaiskasvatuksen toimintayksiköissä. Koulutuksiin sisältyvän ammattitaitoa edistävän harjoittelun laajuus on ammattikorkeakoulututkinnoista annetun asetuksen (1129/2014) mukaan vähintään 30 opintopistettä. Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnoissa käytännön harjoittelun osuus on laajempi, ja se vaihtelee korkeakoulun päättävän opintosuunnitelman mukaisesti ja on 45-120 opintopistettä. Sairaanhoidajan ja kättilön tutkinnoissa harjoittelun laajuus perustuu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin ammattipätevyyden tunnustamisesta (2005/36/EY, jäljempänä ammattipätevyydsdirektiivi) ja on noin kolmasosa tutkinnosta.

Ammattikorkeakoulut ovat tähän asti maksaneet sosiaali- ja terveydenhuollon tai varhaiskasvatuksen toimintayksiköiden kanssa tekemiensä sopimusten perusteella korvausta sosiaali- ja terveysalan opiskelijoiden harjoittelusta toimintayksiköille aiheutuviin kustannuksiin. Taustalla on vuoden 1993 valtiosuus uudistus, jonka seurauksena kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtiosuudessa ei otettu enää huomioon sosiaali- ja terveydenhuollon käytännön opiskelun kustannuksia. Niihin suunnattu 83 miljoonan markan määräraha siirrettiin vuoden 1994 valtion talousarviossa opetusministeriön hallinnonalan momentille. Opetus- ja kulttuuriministeriö jakaa valtion talousarvion mukaisen perusrahoituksen ammattikorkeakoulujen rahoitusmallin avulla koulutuksen sekä tutkimus- ja kehittämistoiminnan suoritteiden perusteella. Perusrahoitus kohdennetaan ammattikorkeakouluille yhtenä kokonaisuutena, eivätkä harjoittelumaksut sisälly nykyisen rahoitusmallin laskennallisiin tekijöihin. Ammattikorkeakoulut päättävät itse rahoituksen sisäisestä kohdentamisesta omien strategisten valintojensa pohjalta. Ammattikorkeakoulut ovat päättäneet luopua ammattikorkeakoulutukintojen edellyttämän harjoittelun korvausten maksamisesta sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköille vuoden 2023 alusta alkaen uusien sopimusten myötä.

Sosiaali- ja terveysministeriön vuonna 2018 tekemän selvityksen mukaan ammattikorkeakoulujen maksamien harjoittelukorvausten määrä oli 8,3 milj. euroa. Harjoittelusta aiheutuu välillisiä kustannuksia palvelujärjestelmälle muun ohella harjoittelun suunnittelun, harjoittelijan perehdytyksen, ohjauksen, ammattikorkeakoulun kanssa tehtävän yhteistyön ja harjoittelun arvioinnin muodossa. Valmistelun ensi vaiheessa tehty kysely ammattikorkeakouluille ja sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköille uusittiin syksyllä 2021 ajantasaisen tiedon saamiseksi muun muassa rahoitustarpeesta.

Sosiaali- ja terveysministeriön vuonna 2021 tekemän edellä mainitun selvityksen mukaan vuonna 2020 ammattikorkeakoulut maksoivat oman arvionsa mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköille harjoittelukorvauksia yhteensä 14,2 miljoonaa euroa, harjoittelussa oli yhteensä 33 160 opiskelijaa ja harjoitteluviikkoja oli opiskelijaa kohden vuodessa keskimäärin kymmenen. Ammattikorkeakoulujen maksamien harjoittelukorvausten keskiarvo oli 43 euroa sosiaali- ja terveysalan opiskelijaa kohti yhdestä harjoitteluviikosta. Ammattikorkeakouluilla oli yhteensä 15 667 sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon käytännön harjoittelua koskevaa sopimusta, jotka olivat pääsääntöisesti kaikki sosiaali- ja terveysalan opiskelijaryhmät kattavia puitesopimuksia. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:n arvion mukaan varhaiskasvatuksessa suoritettuja sosionomien harjoitteluita on korvattu vastavalla tavalla kuin sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköissä suoritettuja harjoitteluita, joten varhaiskasvatuksen harjoittelukorvaukset ovat sisällytettynä edellä mainittuun euromäärään.

Syksyn 2021 selvityksen mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköiden näkökulmasta harjoittelukorvauksia tulisi maksaa myös tulevaisuudessa. Toimintayksiköiden näkökulmasta harjoittelukorvausten jatkaminen varmistaa opiskelijaohjausprosessin koordinaation, ohjauksen laadun sekä ohjausmallien vaikuttavuuden ja pedagogisten ratkaisujen kehittämisen hyvinvointialueiden oppimisympäristöissä yhteistyössä ammattikorkeakoulujen kanssa.

Ammattikorkeakoulut esittivät yksimielisesti, että ammattikorkeakoulujen sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköille maksamista harjoittelukorvauksista tulisi luopua tulevaisuudessa. Ammattikorkeakoulujen näkökulmasta tutkintotavoitteet ja opiskelijamäärät kasvavat, jolloin koulutuskorvaukset muodostavat yhä isomman menoerän ammattikorkeakoulun budjettiin. Perusrahoitus ei riitä vaadittavaan teoreettiseen opetukseen. Korvausten maksamisesta luopuminen mahdollistaisi paremmat resurssit koulutuksen toteuttamiseen ammattikorkeakoulujen perusrahoituksella sekä helpottaisi nykyisen rahoitusmallin tuomaa rahoitusvajetta.

Syksyn 2021 selvityksen mukaan ammattikorkeakoulut ja toimintayksiköt olivat yhtä mieltä siitä, että harjoittelun kustannuksiin tulee varautua tulevilla hyvinvointialueilla. Sekä ammattikorkeakoulut että toimintayksiköt pelkäsivät, että korvauksista luopumisen seurauksena harjoittelupaikkojen saaminen ja opiskelun eteneminen vaikeutuisivat, ohjauksen laatu heikkenisi ja harjoittelun infrastruktuuri murenisi.

Sosiaali- ja terveysministeriö on osana valmistelua kuullut eri sidosryhmiä sekä sote-uudistuksen toimeenpanoa tukevia kehittämiskokonaisuuksia. Opetus- ja kulttuuriministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön yhteisessä [Sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutuksen kehittäminen –hankkeessa \(2021-2023\)](#) tavoitteena on sosiaali- ja terveysalan tehtäviin suuntaavien alempiin ja ylempiin korkeakoulututkintoihin johtavan koulutuksen ja niitä täydentävän korkeakoulutuksen kehittäminen, sote-uudistuksen tavoitteiden tukeminen osaamista vahvistamalla sekä sosiaali- ja terveysalan koulutuksen vetovoiman ja harjoittelun kehittäminen. Sosiaali- ja terveysalalla korkeakoulututkintoon johtavassa koulutuksessa on merkittävä määrä harjoittelua. Korkeakoulut, työelämän edustajat ja ammattijärjestöt ovat nostaneet esiin harjoittelupaikkojen saatavuuteen, monipuolisuuteen, toteuttamistapoihin ja harjoittelun laatuun liittyviä kysymyksiä. Harjoittelutoiminnan kehittäminen on pitkälti korkeakoulujen ja alueen työelämän vastuulla. Erityisesti harjoittelupaikkojen saatavuuteen ja laatuun liittyvät kysymykset edellyttävät myös valtakunnallisen tason linjauksia. Tavoitteena on arvioida kehittämistarpeita erityisesti harjoittelun laadun, saatavuuden, oppimisympäristöjen ja pedagogisten ratkaisujen näkökulmista. Ammattikorkeakoulut ovat osana hyvinvointialueiden kanssa tehtävää yhtenäistä sopimusvalmistelua nähneet tärkeänä harjoittelukorvauksista luopumisen uusissa sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintojen harjoittelusopimuksissa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun siirtyessä hyvinvointialueille vuoden 2023 alusta lukien.

Esityksen tarkoituksena on, että ammattikorkeakoulut voivat luopua harjoittelukorvausten maksamisesta. Korvausten maksamisesta hyvinvointialueille ja HUS-yhtymälle sekä muille yksiköille on tarkoitus säätää terveydenhuoltolaissa ja sosiaali- ja terveysalan erikoistumiskoulutuskorvauksista (momentilta 33.60.33). Muutos on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2023 ([Hankeikkuna \(vny.fi\)](#)). Esitys tukee osaltaan hyvinvointialueiden ja ammattikorkeakoulujen 1.1.2023 alusta voimaan tulevien sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoja koskevien yhtenäisten sopimusten mukaista harjoittelutoiminnan laadullista ja määrällistä kehittämistä alueellisesti ja valtakunnallisesti.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Toimintayksiköiden käyttäminen koulutukseen ja henkilöstön osallistuminen

Terveydenhuoltolaissa ja sosiaalihuoltolaissa on säännökset toimintayksiköiden käyttämisestä koulutukseen ja henkilöstön velvollisuudesta osallistua koulutuksen antamiseen siten kuin siitä on sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksikön ja koulutuksen järjestäjän kanssa sovittu.

Terveydenhuoltolain (1326/2010) 37 ja 65 §:ien mukaan terveystieteiden keskuksista, sairaaloista ja erillisiä toimintayksiköitä voidaan käyttää terveydenhuoltohenkilöstön koulutukseen siten kuin koulutuksen järjestäjän ja hyvinvointialueen tai HUS- yhtymän välillä sovitaan. Terveystieteiden keskuksen viran- tai toimenhaltija ja hyvinvointialueen tai HUS- yhtymän palveluksessa olevat terveydenhuollon ammattihenkilöt ovat velvollisia osallistumaan koulutuksen antamiseen siten kuin siitä asianomaisen hyvinvointialueen tai HUS- yhtymän, terveystieteiden keskuksen ja koulutuksen järjestäjän välisessä sopimuksessa sovitaan. Yliopiston lääketieteellisen, hammaslääketieteellisen ja terveystieteellisen koulutusyksikön opettaja tai ammattikorkeakoulun terveysalan opettaja voivat toimia suostumuksensa mukaisesti terveystieteiden keskuksen sivutoimisessa virassa.

Sosiaalihuoltolain (710/1982) 52 §:n mukaan hyvinvointialue ja sosiaalihuollon henkilökunnan koulutuksesta huolehtiva oppilaitos tai korkeakoulu voivat sopia sosiaalihuollon toimintayksiköiden käyttämisestä sosiaalihuollon koulutustoiminnan järjestämiseen. Hyvinvointialue on oikeutettu saamaan koulutuksen järjestämisestä aiheutuvista välittömistä kustannuksista täyden korvauksen korkeakoululta taikka koulutuksesta huolehtivalta muulta viranomaiselta tai yhteisöltä. Korvausta määriteltäessä otetaan huomioon myös se välitön hyöty, jonka hyvinvointialue saa koulutustoiminnan ohessa.

Varhaiskasvatusta (540/2018) säädetään varhaiskasvatukseen kelpoisesta henkilöstöstä. Sosionomi (AMK) -tutkinnon sekä varhaiskasvatukseen ja sosiaalipedagogiikkaan suuntautuneet vähintään 60 opintopisteen laajuiset opinnot suorittaneet henkilöt voivat toimia varhaiskasvatuksessa tilanteesta riippuen joko varhaiskasvatuksen opettajina tai varhaiskasvatuksen sosionomeina. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:n arvion mukaan varhaiskasvatuksessa suoritettuja sosionomien harjoitteluita on korvattu vastaavalla tavalla kuin sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköissä suoritettuja harjoitteluita.

2.2 Valtion koulutuskorvaukset

Terveydenhuoltolaissa ja sosiaalihuoltolaissa on säännökset valtion koulutuskorvauksesta, sen maksamisesta ja maksamisessa noudatettavista menettelyistä. Valtion koulutuskorvausta maksetaan lääkäreiden ja hammaslääkäreiden peruskoulutukseen, erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutukseen, sosiaalityöntekijöiden erikoistumiskoulutukseen sekä sairaanhoitajan rajatun lääkkeenmääräämisen lisäkoulutukseen. Eduskunta päättää vuosittain valtion talousarvion yhteydessä koulutuskorvausten rahoitustasosta. Vuoden 2022 valtion talousarviossa koulutuskorvauksiin on varattu 96 miljoonaa euroa, josta 94,2 miljoonaa euroa kohdistuu lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksen korvauksiin ja yhteensä 1,8 miljoonaa euroa sairaanhoitajan rajatun lääkkeenmääräämisen koulutuskorvauksiin ja yliopistoille maksettaviin korvauksiin sosiaalityöntekijöiden erikoistumiskoulutuksesta.

Voimassa olevat säännökset eivät tällä hetkellä mahdollista valtion koulutuskorvauksen maksamista sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoihin sisältyvästä harjoittelusta.

2.3 Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnot

Ammattikorkeakoululaki (932/2014) määrittelee ammattikorkeakoulututkintoihin kuuluvaa ammattitaitoa edistävää harjoittelua. Ammattikorkeakoulussa suoritettavia tutkintoja ovat ammattikorkeakoulututkinto ja ylempi ammattikorkeakoulututkinto. Ammattikorkeakoulututkinto on ammattikorkeakoulun perustutkinto. Ammattikorkeakoulututkinnoista ja niiden laajuudesta on säädetty valtioneuvoston asetuksella ammattikorkeakouluista (1129/2014, jäljempänä ammattikorkeakouluasetus), jonka liitteessä on määritetty sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnot. Useimmat sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnot ovat laajuudeltaan 210 opintopistettä. Poikkeuksena ovat esimerkiksi ensihoitaja (AMK) ja terveydenhoitaja (AMK) -tutkintonimikkeisiin johtavat koulutukset, jotka ovat laajuudeltaan 240 opintopistettä sekä kättilö (AMK) -tutkintonimikkeeseen johtava koulutus, joka on laajuudeltaan 270 opintopistettä.

Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnot

Tutkinto ja -nimike	laajuus, opintopiste	Tutkinto ja -nimike	laajuus, opintopiste
Sairaanhoitaja (AMK)	210	Optometrismi (AMK)	210
Terveydenhoitaja (AMK)	240	Suuhygienisti (AMK)	210
Kättilö (AMK)	270	Hammasteknikko (AMK)	210
Ensihoitaja (AMK)	240	Jalkaterapeutti (AMK)	210
Bioanalyytikko (AMK)	210	Toimintaterapeutti (AMK)	210
Röntgenhoitaja (AMK)	210	Apuvälineteknikko (AMK)	210
Fysioterapeutti (AMK)	210	Kuntoutuksen ohjaaja (AMK)	210
Osteopaatti (AMK)	240	Sosionomi (AMK)	210
Naprapaatti (AMK)	240	Geronomi (AMK)	210

Ammattikorkeakoulututkintoihin johtaviin koulutuksiin sisältyy ammattitaitoa edistävä harjoittelu, joka on vähintään 30 opintopistettä ammattikorkeakouluasetuksen 3 §:n mukaan. Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoihin sisältyvän käytännön harjoittelun laajuus vaihtelee korkeakoulun päättämän opintosuunnitelman mukaisesti. Terveysalan hoitotyön koulutuksen harjoittelua sääntelee myös ammattipätevyysdirektiivi ja sen muutosdirektiivi (2013/55/EY). Opetus- ja kulttuuriministeriö on ohjeistanut ammattikorkeakouluja direktiivin tulkinnasta eli välittänyt tiedoksi komission näkemyksen terveysalan tutkintoon johtavan koulutuksen ja sen osana olevien harjoittelujen järjestämisestä. Simulaatiot voivat täydentää kliinistä opetusta, mutta eivät voi korvata kliinistä opetusta oikeiden potilaiden kanssa. Esimerkiksi sairaanhoitajan opintojen harjoittelun tulee tapahtua autenttisissa oppimisympäristöissä ja olla vähintään puolet opinnoista (VN/2861/2020.). Ylempiin ammattikorkeakoulututkintoihin ei kuulu harjoittelua.

2.4 Ammattikorkeakoulujen harjoittelukorvaukset

Syysyn 2021 selvityksen mukaan ammattikorkeakoulut maksoivat vuonna 2020 sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköille harjoittelukorvauksia oman arvionsa mukaan yhteensä 14 207 391 miljoonaa euroa. Harjoittelussa oli vuonna 2020 yhteensä 33 160 opiskelijaa ja harjoitteluviikkoja oli opiskelijaa kohden vuodessa keskimäärin kymmenen. Ammattikorkeakoulujen maksamien harjoittelukorvausten keskiarvo oli 43 euroa sosiaali- ja terveysalan opiskelijaa kohti yhdestä harjoitteluviikosta. Ammattikorkeakouluilla oli yhteensä 15 667 sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon käytännön harjoittelua koskevaa sopimusta, jotka olivat pääsääntöisesti kaikki sosiaali- ja terveysalan opiskelijaryhmät kattavia puitesopimuksia.

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköissä korvaukset kattoivat ainoastaan harjoitteluun liittyvät välittömät kustannukset, kuten suojavaatteet, toimikortin ja pukukaappien vuokrat. Sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköiden henkilöstön työpanosta suunnattiin harjoittelun ohjauksen lisäksi opiskelijoiden perehdytykseen toimintayksikön organisaatioon, opiskelija-arviointiin, harjoittelun suunnitteluun ja järjestämiseen liittyviin tehtäviin, yhteistyöhön ammattikorkeakoulun kanssa, hallinnollisiin tehtäviin sekä harjoittelun laadun hallintaan ja kehittämiseen. Ammattikorkeakoulujen maksamien harjoittelukorvausten voidaan arvioida kattaneen keskimäärin 17 % sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköiden ohjaustoiminnasta aiheutuvista kustannuksista. Sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköissä työskentelee esimerkiksi opetuskoordinaattoreita, klinisiä opettajia ja opetushoitajia, joiden palkkakustannuksista toimintayksiköt vastaavat.

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköiden näkökulmasta harjoittelukorvauksia tulisi maksaa myös tulevaisuudessa. Toimintayksiköiden näkökulmasta harjoittelukorvausten jatkaminen varmistaa opiskelijaohjausprosessin koordinaation, ohjauksen laadun sekä ohjausmallien vaikuttavuuden ja pedagogisten ratkaisujen kehittämisen hyvinvointialueiden oppimisympäristöissä yhteistyössä ammattikorkeakoulujen kanssa. Ammattikorkeakoulut kannattivat harjoittelukorvauksista luopumista tulevaisuudessa. Ammattikorkeakoulujen näkökulmasta tutkintotavoitteet ja opiskelijamäärät kasvavat, jolloin koulutuskorvaukset muodostavat yhä isomman menoerän ammattikorkeakoulun budjettiin. Perusrahoitus ei riitä vaadittavaan teoreettiseen opetukseen. Korvauksista luopuminen mahdollistaisi paremmat resurssit koulutuksen toteuttamiseen sekä helpottaisi nykyisen rahoitusmallin tuomaa rahoitusvajetta.

Syksyn 2021 selvityksen mukaan ammattikorkeakoulut ja toimintayksiköt olivat yhtä mieltä siitä, että harjoittelun kustannuksiin tulee varautua tulevilla hyvinvointialueilla. Sekä ammattikorkeakoulut että toimintayksiköt pelkäsivät, että korvauksista luopumisen seurauksena harjoittelupaikkojen saaminen ja opiskelun eteneminen vaikeutuisivat, ohjauksen laatu heikkenisi ja harjoittelun infrastruktuuri murenisi. Ratkaisuna nykyisille ammattikorkeakouluopiskelijoiden harjoittelukorvauskäytännöille ehdotettiin lääketieteen opiskelijoiden koulutuskorvausjärjestelmän kaltaista valtion korvausjärjestelmää sekä valtakunnallisesti yhteneviä sopimuskäytäntöjä ja -malleja. Tärkeänä nähtiin, että rahoitus ohjataan suoraan sosiaali- ja terveysalan opiskelijoiden opetukseen ja ohjaukseen sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköissä. Myös klinisen opettajan toimintamallin laajentaminen ja uudenlaisten harjoitteluympäristöjen kehittäminen nähtiin osana tulevaisuuden ratkaisua.

3 Tavoitteet

Hallituksen esityksen tavoitteena on vaikuttaa siihen, että sosiaali- ja terveysalan opiskelijoille on tarjolla riittävästi harjoittelupaikkoja ja että opiskelijan saama ohjaus on laadukasta ja vastaa koulutukselle asetettuja tavoitteita. Tavoitteena on tukea mahdollisimman hyvät ammatilliset valmiudet omaavan henkilöstön valmistumista sosiaali- ja terveysalalle ja siten myös edistää sosiaali- ja terveysalan henkilöstön riittävyyttä sekä saatavuutta.

Tavoitteena on, että hyvinvointialueiden, yhteistyöalueiden ja ammattikorkeakoulujen yhteistyöllä luodaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021, jäljempänä järjestämislaki) 32 § ja 36 §:ien mukaisesti alueelliset yhteistyörakenteet, joissa huolehditaan sopimus pohjaisesti sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon ammattitaitoa edistävän harjoittelun edellytyksistä ja harjoittelupaikkojen saatavuudesta sekä siitä, että harjoittelu vastaa koulutukselle asetettuja tavoitteita. Ammattikorkeakoulut arvioivat harjoittelupaikkatarpeensa ja osapuolten kesken sovitaan kunkin osapuolen velvoitteista ja vastuista. Korvauksen osoituksen edellytyksenä olisi sosiaali- ja terveydenhuollon tai varhaiskasvatuksen toimintayksik-

sikön ja ammattikorkeakoulun välinen sopimus, jossa muiden velvoitteiden ohella sovitaan harjoittelupaikkojen lukumäärästä ja siitä, miten ne kohdentuvat sosiaali- ja terveysalan koulutukseen. Harjoittelusta aiheutuvien kustannusten korvaaminen valtion varoista tukee näitä tavoitteita ja mahdollistaa sosiaali- ja terveyspalveluiden tuottamiselle harjoittelun järjestämisestä aiheutuvan kuormituksen hillitsemistä, edistäen siten henkilöstön riittävyttä. Lisäksi sosiaali- ja terveysalan korkeakoulututkintoihin sisältyvästä harjoittelusta sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköille aiheutuvien kustannusten korvaamisen tulisi tapahtua yhdenmukaisten periaatteiden mukaisesti.

Järjestämislain mukainen järjestämisvastuun toteuttaminen mahdollistaa hyvinvointialueiden ja ammattikorkeakoulujen välisen yhteistyön tiivistämisen ammattikorkeakoulututkintoihin liittyvän käytännön harjoittelun suunnittelussa ja toteuttamisessa laadukkaalla tavalla. Varautuminen edellyttää harjoittelun kustannuksiin ja korvauksiin liittyvää alueellista ja valtakunnallista suunnitteluyhteistyötä.

Taustalla olevan järjestämislain nojalla vuoden 2023 alusta hyvinvointialueet vastaavat alueellaan tehtävälänsä koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnasta sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnalliset tavoitteet huomioiden (32 §). Hyvinvointialueet osallistuvat kansalliseen ja alueelliseen sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämiseen ja toimivat yhteistyössä kuntien sekä koulutus-, tutkimus- ja kehittämistoimintaa harjoittavien organisaatioiden kanssa. Hyvinvointialueiden tulee tehdä sosiaali- ja terveydenhuollon osaamis- ja työvoimatarpeen arviointia ja ammatillisen osaamisen kehittämistä yhteistyössä yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja toisen asteen ammatillisten oppilaitosten kanssa sekä muiden koulutusviranomaisten, työhallinnon ja maakuntien liittojen kanssa. Samaan sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueeseen kuuluvien hyvinvointialueiden on tehtävä valtuustokausittain yhteistyösopimus (36 §), jossa on muun muassa sovittava hyvinvointialueiden työnjaosta, yhteistyöstä ja yhteensovittamisesta koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan toteuttamisessa sekä yliopistollista sairaalaa ylläpitävän hyvinvointialueen koordinaatio-, ohjaus- ja neuvontatehtävistä näissä toiminnoissa. Yhteistyösopimusta valmisteltaessa hyvinvointialueiden on kuultava sosiaali- ja terveysalan koulutusta antavia korkeakouluja sovittaessa koulutus-, tutkimus- ja innovaatiotoiminnasta (37 §).

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi terveydenhuoltolakia, sosiaalihuoltolakia ja pääosin kumottua sosiaalihuoltolakia. Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoihin sisältyvästä harjoittelusta suoritettaisiin valtion varoista korvausta hyvinvointialueelle, HUS-yhtymälle, Helsingin kaupungille, kunnalle ja kuntayhtymälle, yksityiselle sosiaali- ja terveydenhuollon tai varhaiskasvatuksen palveluja tuottavalle yksikölle sekä Ahvenanmaan maakuntahallitukselle. Harjoittelusta aiheutuu palvelujärjestelmälle välillisiä kustannuksia harjoittelun suunnittelun, harjoittelijan perehdytyksen ja ohjauksen sekä korkeakoulujen kanssa tehtävän yhteistyön muodossa. Muutos mahdollistaa ammattikorkeakoulujen maksamista korvauksista luopumisen.

Valtion varoista korvattavista koulutus- ja tutkimustoiminnasta aiheutuvista kustannuksista, siihen liittyvästä menettelystä sekä hyvinvointialueen tilojen käyttämisestä koulutus- ja tutkimustoimintaan säädetään terveydenhuoltolaissa ja sosiaalihuoltolaissa. Varhaiskasvatuslaissa säädetään varhaiskasvatuksen järjestäjien sekä tuottajien yhteistyöstä kuntien ja muiden varhaiskasvatuksen järjestäjien, viranomaisten, korkeakoulujen, oppilaitosten, tutkimuslaitosten sekä

järjestöjen kanssa. Terveysthuoltolaissa ja sosiaalihuoltolaissa esitetään yhdenmukaisesti säädettyväksi sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoon sisältyvästä harjoittelusta hyvinvointialueille, Helsingin kaupungille, HUS-yhtymälle, kunnille ja kuntayhtymille, yksityisille sosiaali- ja terveydenhuollon tai varhaiskasvatuksen palveluja tuottaville yksiköille sekä Ahvenanmaan maakuntahallitukselle valtion varoista maksettavasta korvauksesta. Ammattikorkeakouluille ja sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköille tehtyjen kyselyiden perusteella on mahdollista hahmottaa harjoittelua vuosittain suorittavien opiskelijoiden määrä, harjoittelun kesto viikkoina, harjoittelusta aiheutuneet kustannukset sekä harjoittelusta sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköille nykyisin maksetut korvaukset. Niiden avulla on mahdollista luoda laskennalliset korvauskriteerit. Korvaukset maksettaisiin hyvinvointialueille harjoittelussa olleiden opiskelijoiden ja harjoitteluviikkojen määrien mukaisesti. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset korvauksen suuruudesta.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

Valtion koulutuskorvauksen maksaminen sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoihin sisältyvästä harjoittelusta tukee korkeakoulutuksen koulutus- ja tutkimustoiminnan sekä opetus- ja ohjaustoiminnan alueellista yhteistyötä hyvinvointialueilla sekä sosiaali- ja terveysalan korkeakoulututkintojen rahoituksen ja ohjauksen kansallista yhdensuuntaisuutta. Vuoden 2023 alusta alkaen tapahtuva sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintojen käytännön harjoittelua koskevien sopimusten yhdenmukaistaminen vahvistaa toimintayksiköiden ja ammattikorkeakoulutuksen alueellista koulutusyhteistyötä, koulutuksen työelämävastavuutta sekä harjoittelun suunnittelussa ja ohjauksessa tehtävää yhteistyötä. Uusien sopimusten myötä ammattikorkeakoulut luopuvat harjoittelukorvausten maksamisesta toimintayksiköille vuoden 2023 alusta alkaen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden ammattitaito ja koulutuksen työelämävastavuus varmistetaan harjoittelun laadukkaalla toteuttamisella sosiaali- ja terveydenhuollon ja varhaiskasvatuksen toimintayksiköissä osana asiakas- ja potilaspalvelun prosesseja sekä yhteistyössä ammattikorkeakoulujen kanssa. Tämän toteuttaminen edellyttää sosiaali- ja terveydenhuollon ja varhaiskasvatuksen toimintayksiköissä kliinisen opetuksen ja opiskelijaohjauksen sekä niiden suunnittelun ja arvioinnin riittäviä voimavaroja. Esityksen mukaisesti toimintayksikkö nimeää harjoittelijalle ohjaajan, jonka tehtävänä on varmistaa harjoittelun laatu siten kuin siitä on toimintayksikön ja ammattikorkeakoulun kesken sovittu.

Ammattikorkeakoulut luopuvat ammattikorkeakoulututkintojen edellyttämän harjoittelun korvausten maksamisesta sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköille vuoden 2023 alusta alkaen uusien sopimusten myötä. Sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköiden näkökulmasta harjoittelukorvauksista luopuminen merkitsee noin 14,2 miljoonan euron tulojen vähenemistä. Samalla kuitenkin harjoittelun järjestämisessä tarvittavien opetus- ja ohjaustoiminnan voimavarojen resursointia koskevat vastaavat kulut säilyvät toimintayksiköissä. Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoon sisältyvästä ammattitaitoa edistävästä harjoittelusta suoritettavan koulutuskorvauksen ohjaaminen valtion varoista toimintayksiköille varmistaa tältä osalta toimintayksikön talousarvion tasapainon sekä laadukkaasti opetus- ja ohjaustoiminnan jatkumisen toimintayksiköissä osana sosiaali- ja terveyspalvelun asiakas- ja potilasprosesseja. Valtion varoista maksettavan koulutuskorvauksen maksaminen toimintayksiköille ammattikorkeakouluopiskelijoiden harjoittelun edellyttämien opetus- ja ohjaustoiminnan kulujen kattamiseen mahdollistaa osaltaan myös hyvinvointialueiden yleiskatteellisen rahoituksen riittävyyden väestön palvelutarpeen mukaiseen palvelutuotannon järjestämiseen sekä koulutustoiminnasta

aiheutuvien voimavaratarpeiden läpinäkyvyyden ja kohdennetun kompensoinnin osana tätä kokonaisuutta.

Ammattikorkeakoulujen näkökulmasta harjoittelukorvausten maksamisesta luopuminen merkitsee noin 14,2 miljoonan euron menojen vähenemistä eli säästöä. Tämä mahdollistaa osaltaan ammattikorkeakoulujen sosiaali- ja terveystieteiden tutkimusten ja koulutuksen järjestämisen ammattikorkeakoulujen perusrahoituksen turvin ja sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden työvoimatarpeita vastaavasti. Ammattikorkeakoulujen perusrahoituksen voidaan tämän pohjalta arvioida aiempaa paremmin varmistavan sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulujen perustutkimusten ja koulutuksen laadukasta järjestämistä sosiaali- ja terveydenhuollon nykypäivän ja tulevaisuuden työvoima- ja osaamistarpeita vastaavasti sekä ammattikorkeakoulujen perusrahoituksen riittävyttä tähän.

Esitys liittyy esitykseen valtion vuoden 2023 talousarvioksi ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Valtion vuoden 2023 talousarvion momentille 33.60.33 ehdotetaan lisättävän 12 miljoonaa euroa sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkintoihin sisältyvän harjoittelun kustannusten maksamiseen hyvinvointialueille, HUS-yhtymälle, Helsingin kaupungille, kunnille ja kuntayhtymille, yksityisiä sosiaali- ja terveydenhuollon sekä varhaiskasvatuksen palveluja tuottaville yksiköille sekä Ahvenanmaan maakuntahallitukselle. Kyseinen momentti on luonteeltaan vuosittain vahvistettava arviomääräraha.

4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakouluopiskelijoiden työelämässä tapahtuvan harjoittelun jaksojen suunnittelu, varaaminen ja seuranta toteutetaan tällä hetkellä sähköisen varausjärjestelmän alustalla (<https://www.jobiili.fi/>). Järjestelmän avulla pystytään koostamaan toimintayksikkötasoinen (esim. nykyinen sairaanhoitopiiri) tieto harjoitteluviikoista. Toimintayksikköiden laskutus perustuu ammattikorkeakoulun kanssa laaditun sopimuksen hinnoitteluun (esimerkiksi 43 €/vko) sekä tietoon Jobiili-alustan kautta koostetusta harjoitteluviikkojen määrästä laskutuskaudella (esimerkiksi puolivuositain). Harjoitteluviikot saadaan terveydenhuollon osalta jatkossakin koottua saman sähköisen varausjärjestelmän tiedoista. Esityksen mukaan korvaus perustuisi toteutuneisiin harjoitteluviikkoihin. Näin ollen korvauksen maksamiseen liittyvän tiedon keräämisestä, toimittamisesta ja maksuliikenteen hallinnoinnista ei arvioida aiheutuvan palvelujärjestelmälle uusia kustannuksia.

Aluehallintovirastot maksavat nykyisin lääkäreiden ja hammaslääkäreiden peruskoulutuksen, erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen, sosiaalityöntekijöiden erikoistumiskoulutuksen sekä sairaanhoitajan rajatun lääkkeenmääräämisen lisäkoulutuksen koulutuskorvaukset. Lounais-Suomen aluehallintovirastolle on lainsäädännössä keskitetty koulutuskorvauksia vastaavia sosiaalityön valtiontutkimusrahoitukseen liittyviä maksatustehtäviä sekä muihin valtionapuhankkeisiin liittyviä maksatustehtäviä. Esitetty muutos laajentaisi aluehallintoviraston koulutuskorvauksen maksamiseen liittyviä tehtäviä koskemaan myös ammattikorkeakoulututkinnon edellyttämän koulutuksen korvauksia työelämässä tapahtuvan ammattitaitoa edistävän harjoittelun osalta. Toteutuneisiin harjoitteluviikkoihin perustuvaa korvausta hakisivat hyvinvointialueet, Helsingin kaupunki, HUS-yhtymä, kunnat ja kuntayhtymät, yksityiset sosiaali- ja terveydenhuollon tai varhaiskasvatuksen palveluja tuottavat yksiköt sekä Ahvenanmaan maakuntahallitus, joilla on ammattikorkeakoulun kanssa laadittu sopimus harjoittelun järjestämisestä. Korvaushakemuksia arvioidaan olevan korkeintaan 50 vuodessa mikäli korvaukseen oikeutetut tahot keskittävät hakemuksensa puolivuositain. Tehtävä koottaisiin yhteen aluehallintovirastoon eli Lounais-Suomen aluehallintovirastoon. Hakemuskäsittely on sidottua harkintaa laskennallisiin perustein, kuten edellä käsitellyt nykyiset koulutuskorvaukset. Korvausasioiden

käsittelyssä noudatettaisiin samaa menettelyä, jolloin virastolla on mahdollisuus toiminnallisesti koota viraston sisällä ja tarvittaessa virastojen välisellä yhteistyöllä muun muassa aluehallintovirastoista annetun lain 6 a §:n mukaisesti näiden asioiden käsittelyä. Muutos osaltaan edistää vastaaviin korvaus- ja maksatusasioihin kohdentuvan asiallisen massan kautta niiden käsittelyn yhdenmukaistamista ja synergian hyödyntämistä. Muutos merkitsee kokonaisuutena työmäärän lisäystä noin yhdellä henkilötyövuodella aluehallintovirastossa, mutta sen vaatimat voimavarat voidaan osin kattaa nykyisin käytettävissä olevilla resursseilla ja niiden toiminnallisella hyödyntämisellä.

Ahvenanmaan valtionvirasto huolehtii nykyisin terveydenhuoltolain mukaisista lääkärin ja hammaslääkärin peruskoulutuksen sekä erikoistumiskoulutuksen korvausten maksatustehtävistä. Ehdotetuilla lainmuutoksilla laajennettaisiin valtionviraston maksukorvaukset koskemaan myös terveydenhuollon ja sosiaalialan ammattikorkeakoulututkintoon sisältyvää ammattitaitoa edistävää harjoittelua vastaavasti kuin aluehallintovirastoilla.

4.2.3 Ihmisiin kohdistuvat vaikutukset

Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakouluopiskelijoiden näkökulmasta ammattitaitoa edistävän harjoittelun saatavuus ja harjoittelujaksoilla tapahtuvan ohjauksen laatu varmistavat asianmukaisten työelämässä tarvittavien tietojen ja taitojen muodostumisen koulutuksen aikana. Toimintayksiköiden ja ammattikorkeakoulujen sopimusperusteinen yhteistyö ja sen mukainen tiivis yhteistoiminta tukevat sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakouluopiskelijoiden oppimistavoitteiden toteutumista ja oppimisprosessin sujuvaa etenemistä perustutkintoon johtavan koulutuksen aikana sekä valmiuksia työelämään siirryttäessä. Esityksen mukaisesti toimintayksikkö nimeää harjoittelijalle ohjaajan, jonka tehtävänä on varmistaa harjoittelun laatu siten kuin siitä on toimintayksikön ja ammattikorkeakoulun kesken sovittu.

4.2.4 Yrityksiin kohdistuvat vaikutukset

Esityksen mukaan sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoihin sisältyvästä harjoittelusta suoritettaisiin valtion varoista korvausta hyvinvointialueille, HUS-yhtymälle, Helsingin kaupungille, kunnille ja kuntayhtymille, yksityisiä sosiaali- ja terveydenhuollon tai varhaiskasvatuksen palveluja tuottaville yksiköille sekä Ahvenanmaan maakuntahallitukselle. Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja tuottavalla yksiköllä tarkoitettaisiin yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa (152/1990) tarkoitettuja toimintayksiköitä sekä yksityisistä sosiaalipalveluista annetussa laissa (922/2011) tarkoitettuja toimintayksiköitä, jolloin korvaukseen olisi oikeutettu niitä ylläpitävä palveluntuottaja. Yksityisellä varhaiskasvatuksen toimintayksiköllä tarkoitettaisiin varhaiskasvatustilain 9. luvun mukaisen luvan saanutta toimijaa. Korvauksen osoituksen edellytyksenä olisi sosiaali- ja terveydenhuollon tai varhaiskasvatuksen toimintayksikön ja ammattikorkeakoulun välinen sopimus, jossa muiden velvoitteiden ohella sovitaan harjoittelupaikkojen lukumäärästä ja siitä, miten ne kohdentuvat sosiaali- ja terveysalan koulutuksiin. Sekä yksityisten että julkisten sosiaali- ja terveyspalveluiden näkökulmasta tavoitteena on koulutuksen ja siihen liittyvän harjoittelun laadun ylläpitäminen ja parantaminen, jotta sosiaali- ja terveysalalle saadaan mahdollisimman pätevää ja ammattitaitoista henkilöstöä. Muutos osaltaan tukee laatuvaatimukset täyttävien yksityisten toimintayksiköiden käyttämistä harjoittelun järjestämiseen, jolloin voidaan hyödyntää laajempaa koulutus- ja harjoittelutoiminnan kapasiteettia. Muutos edistää hyvät ammatilliset valmiudet omaavan henkilöstön valmistumista sosiaali- ja terveysalalle ja siten myös sosiaali- ja terveysalan henkilöstön riittävyttä sekä saatavuutta. Korvausten toimeenpanossa hyödynnetään samaa sopimushallintoa kuin nykyisinkin eikä muutoksesta arvioida aiheutuvan uusia velvoitteita tai kustannuksia yritystoiminnalle.

4.2.5 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Esitys vaikuttaa siihen, että sosiaali- ja terveystalouden opiskelijoille on tarjolla riittävästi harjoittelupaikkoja ja että opiskelijan saama ohjaus on laadukasta ja vastaa koulutukselle asetettuja tavoitteita. Samalla esitys edistää osaltaan ammattikorkeakoulujen sosiaali- ja terveystalouden tutkintojen ja koulutuksen järjestämistä ammattikorkeakoulujen perusrahoituksen turvin ja sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden työvoimatarpeita vastaavasti. Tämä kokonaisuus tukee mahdollisimman hyvät ammatilliset valmiudet omaavan henkilöstön valmistumista sosiaali- ja terveystaloudelle ja siten myös edistää sosiaali- ja terveystalouden henkilöstön riittävyttä sekä saatavuutta. Harjoittelusta aiheutuvien kustannusten korvaaminen valtion varoista tukee ja mahdollistaa sosiaali- ja terveyspalveluiden tuottamiselle harjoittelun järjestämisestä aiheutuvan kuormituksen hillitsemistä, edistäen siten henkilöstön riittävyttä ja palveluiden saatavuutta. Esitys myös yhdenmukaistaa sosiaali- ja terveystalouden korkeakoulututkintojen koulutuskorvausten seuranta- ja rahoitusmenettelyitä sekä niiden läpinäkyvyyttä.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

Hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun laissa (617/2021, jäljempänä rahoituslaki) on säädetty valtion rahoituksen myöntämisestä hyvinvointialueesta annetussa laissa (611/2021) tarkoitettujen hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle kuuluvien tehtävien kustannusten kattamiseen. Hyvinvointialueiden rahoitus on yleiskatteista ja se jaetaan hyvinvointialueille laskennallisten sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtävien palvelutarvetta ja olosuhdetekijöitä kuvaavien tekijöiden perusteella. Tämän lisäksi osa rahoituksesta määräytyy asukasperusteisesti sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kriteerin kautta.

Harjoittelukorvausten kokonaisuuden sisällyttäminen osaksi hyvinvointialueen yleiskatteellista rahoitusta ei varmistaisi korvausten kohdentumista laadukkaaseen harjoitteluun ja opiskelijaohjaukseen edellyttämien voimavarojen turvaamiseen ja niistä syntyvien kustannusten kattamiseen. Ammattikorkeakoulututkintojen koulutuskorvauksen sisällyttäminen yleiskatteelliseen rahoitusratkaisuun ei myöskään tukisi tavoitetta yhdenmukaistaa sosiaali- ja terveystalouden korkeakoulututkintojen koulutuskorvausten seuranta- ja rahoitusmenettelyjen periaatteita.

Ammattikorkeakoulut luopuvat ammattikorkeakoulututkintojen edellyttämän harjoittelun korvausten maksamisesta sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköille vuoden 2023 alusta alkaen uusien sopimusten myötä. Mikäli toimintayksiköt eivät tätä vastaavasti saisi esityksen mukaista valtion koulutuskorvausta ammattitaitoa edistävän harjoittelun järjestämisestä voidaan arvioida, että työelämässä tapahtuva laadukas opetus- ja ohjaustoiminta, harjoittelupaikkojen riittävyys ja koulutuksen työelämävastavuus eivät palvelun järjestäjien ja tuottajien rajallisten resurssien puitteissa toteutuisi nykyisiä ja tulevaisuuden tarpeita vastaavasti.

Varhaiskasvatuksen moniammatillinen työyhteisö koostuu ammatillisten oppilaitosten, ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen tuottamasta osaamisesta. Harjoittelukorvausten laajentaminen koskemaan myös muitakin tutkintoja kuin ammattikorkeakoulututkintoja ei ole ollut mahdollista esityksen valmisteluaikataulussa, mutta se on toivottava kehityssuunta harjoittelupaikkojen takaamiseksi kaikille osaamispoluille, muillakin kuin varhaiskasvatuksen sektorilla.

6 Lausuntopalaute

Esityksestä pidettiin lausuntokierros ajalla 27.6.–1.8.2022. Lausuntopyyntö julkaistiin lausuntopalvelu.fi -sivustolla. Lausuntoaajan loppuun mennessä saapui 47 lausuntoa, ja lausuntoaajan loppumisen jälkeen kaksi lisää. Lausunnoista 43 toimitettiin lausuntopalvelun kautta ja 6 sosi-

aali- ja terveysministeriön kirjaamon kautta. Lausunnon toimittivat Helsingin kaupunki, Tampereen kaupunki, Porin kaupunki, Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä, Pirkanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä, Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä, Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin kuntayhtymä, Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä, Keski-Suomen sairaanhoitopiirin kuntayhtymä, Satakunnan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä, Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä, Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymä, Itä-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä, Pohjois-Karjalan sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymä, Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymä, Centria ammattikorkeakoulu, Diakonia-ammattikorkeakoulu, Hämeen ammattikorkeakoulu, Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Karelia-ammattikorkeakoulu, Lab-ammattikorkeakoulu, Lapin ammattikorkeakoulu, Laurea-ammattikorkeakoulu, Metropolia ammattikorkeakoulu, Oulun ammattikorkeakoulu, Satakunnan ammattikorkeakoulu, Savonia-ammattikorkeakoulu, Seinäjoen ammattikorkeakoulu, Tampereen ammattikorkeakoulu, Turun ammattikorkeakoulu, Vaasan ammattikorkeakoulu, Yrkeshögskolan Arcada, Aluehallintovirastot (Etelä-Suomen, Lounais-Suomen, Länsi- ja Sisä-Suomen, Itä-Suomen, Pohjois-Suomen ja Lapin aluehallintovirastojen yhteinen lausunto), Ahvenanmaan valtionvirasto, Opetus- ja kulttuuriministeriö, Valtiovarainministeriö, Ahvenanmaan maakunnan hallitus, Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry, Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT, Tehy ry, Suomen Fysioterapeutit ry, Suomen Terveystenhoitajaliitto ry, Hyvinvointiala Hali ry, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry, Talentia ry, Sivistystyönantajat ry ja Lääkäripalveluyritykset ry, Samfundet Folkhälsan i svenska Finland rf sekä yksityishenkilö. Tehy ry:n lausunnon valmisteluun olivat osallistuneet myös Suomen Sairaanhoidajat ry, Suomen Kätilöliitto ry ja Suomen Röntgenhoitajaliitto ry.

Lausuntokierroksella oli esityksen luonnos, jossa ehdotettiin muutettavaksi terveydenhuoltolakeja ja sosiaalihuoltolakeja siten, että sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoihin sisältyvästä harjoittelusta suoritettaisiin valtion varoista korvausta hyvinvointialueille, HUS-yhtymälle, Helsingin kaupungille ja tietyin edellytyksin yksityisille palveluntuottajille.

Lausunnon antajista valtaosa kannatti esityksen tavoitteita ja esitettyä sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoihin sisältyvän harjoittelun korvausjärjestelmää.

Toimintayksiköt ja ammattikorkeakoulut kannattivat, että sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoihin sisältyvästä harjoittelusta maksettaisiin jatkossa korvausta valtion varoista vastaavalla tavalla kuin sosiaali- ja terveysalan yliopistotutkintoihinkin sisältyvästä harjoittelusta. Tämä yhdenmukaistaisi kustannusten korvaamista sosiaali- ja terveysalan eri korkeakoulututkintoihin sisältyvästä harjoittelusta sekä saattaisi eri korkeakoulujen opiskelijat ja korkeakoulut nykyistä yhdenvertaisempaan asemaan. Toimintayksiköt ja ammattikorkeakoulut toivat esille, että sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintojen opintoihin liittyvä harjoittelun määrä on kokonaisuutena merkittävä ja tavoitteena on perehdyttää opiskelija ohjatusti keskeisiin käytännön työtehtäviin sekä tietojen ja taitojen soveltamiseen työelämässä. Harjoittelu on suunnitelmallista ja ohjattua, sen yksityiskohdat täsmennetään nimetyn opettajan ja harjoittelupaikan nimeämän ohjaajan sekä opiskelijan yhteistyönä. Sosiaali- ja terveysalan opiskelijoiden harjoittelujaksojen pituus, määrä ja laatu ovat yhteydessä ammattitaidon kehittämiseen ja työelämässä tapahtuva ohjattu harjoittelu tukee opiskelijan ammatillisia vuorovaikutustaitoja ja kohtaamisia asiakkaiden ja potilaiden kanssa.

Toimintayksiköiden näkemyksen mukaan työelämän harjoittelujaksojen toteuttaminen ja kehittäminen vaativat jatkossakin rahoituksen ja valtion varoista esitetyn mukaisesti maksettava harjoittelukorvaus tulisi edellyttää kohdennettavaksi opiskelijaohjauksen ylläpitämiseen ja kehittämiseen harjoittelua toteuttavissa organisaatioissa 1.1.2023 alkavista harjoittelujaksoista lähtien. Ammattikorkeakouluopiskelijoiden harjoittelujaksojen toteuttamiseen osallistuu välillä-

sesti ja välittömästi suuri määrä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöitä erilaisissa harjoittelu- sekä koulutusympäristöissä. Harjoittelujaksoista muodostuu kustannuksia toimintayksiköille, joissa opiskelijoiden käytännön harjoittelumalleja ja oppimisympäristöjä kehitetään jatkuvasti mahdollisimman vaikuttaviksi. Opiskelijaohjauksen laadulla on merkittävä vaikutus alan vetovoiman lisäämisessä, opiskelijoiden työelämään siirtymisessä sekä organisaatioon sitoutumisessa. Ammattikorkeakoulut ovat irtisanoneet sosiaali- ja terveysalan opiskelijoiden harjoittelusopimukset päättymään 31.12.2022 ja ammattikorkeakoulujen valmisteleman sopimus- pohjan myötä harjoittelusta ei makseta korvausta.

Ammattikorkeakoulujen näkemysten mukaan harjoittelupaikkoja tarjoaville sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköille tulisi maksaa harjoittelukorvausta, joka on riittävä suhteessa toimintayksiköille aiheutuviin kustannuksiin. Ammattikorkeakoulut kannattivat valtion korvauksen maksamista erillisenä korvauksena yleiskatteellisen rahoituksen sijaan, jolloin varmistetaan korvausten kohdentuminen ammattikorkeakouluopiskelijoiden harjoitteluiden suunnitteluun, toteuttamiseen ja seurantaan. Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnoissa ammattitaitoa edistävän harjoittelun osuus on selvästi suurempi kuin muissa ammattikorkeakoulututkinnoissa ja harjoittelut integroituvat kiinteäksi osaksi opintoja. Ammattikorkeakoulut tekivät vuoden 2021 lopussa periaatelinjauksen, että ammattikorkeakoulut eivät hyväksy harjoittelusopimusten siirtoa sellaisenaan uusille hyvinvointialueille. Ammattikorkeakoulut ovat valmistautuneet uusien sopimusten valmisteluun hyvinvointialueiden kanssa tekemällä valtakunnallisen sopimus- pohjan. Tavoitteena on luopua kaikista maksullisista sosiaali- ja terveysalan harjoittelusopimuksista. Valtakunnallisesti yhtenäinen harjoittelusopimus- pohja tukee esitysluonnoksen lähtökohtaa, jonka mukaan oikeus korvaukseen perustuisi ammattikorkeakoulun ja harjoittelupaikkaa tarjoavan toimintayksikön sopimukseen. Ammattikorkeakoulujen lausunnoissa tuotiin myös esille, että ammattikorkeakoulujen perusrahoitusta ei tulisi leikata esityksen mukaisen valtion korvausjärjestelmän kustannusten kattamiseksi. Uuden korvausjärjestelmän myötä ammattikorkeakoulut voisivat nykyistä paremmin kehittää sosiaali- ja terveysalan koulutusta la- atua ja vastata vuonna 2021 voimaan tulleiden uusien tulossopimusten tavoitteisiin, joissa sosiaali- ja terveysalan tutkintotavoitteet nousivat lähes 30 prosenttia. Ammattikorkeakoulut myös koordinoivat harjoitteluun hakeutumisen prosessia ja tukeva harjoittelupaikkoja ohjausosaami- sen kehittämisessä.

Aluehallintovirastot pitivät esityksen tavoitteita yleisesti kannatettavina. Jatkovalmistelussa toivottiin täsmennyksiä korvausten maksamiseen liittyvän prosessin ja maksutehtävän edellyttä- män resursoinnin osalta. Aluehallintovirastot maksavat nykyisin lääkäreiden ja hammaslääkä- reiden peruskoulutuksen, erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen, sosiaalityönteki- jöiden erikoistumiskoulutuksen sekä sairaanhoitajan rajatun lääkkeenmäärittämisen lisäkoulutuksen koulutuskorvaukset. Esitetty muutos laajentaisi aluehallintoviraston koulutuskorvauksen maksamiseen liittyviä tehtäviä koskemaan myös ammattikorkeakoulututkinnon edellyttämän koulutuksen korvauksia työelämässä tapahtuvan ammattitaitoa edistävän harjoittelun osalta. Aluehallintovirastot katsoivat, että esityksen mukaisen maksutehtävän kustannustehokkaan hoi- tamisen näkökulmasta ei ole tarkoituksenmukaista säätää tehtävää alueellisesti kaikissa alue- hallintovirastoissa hoidettavaksi. Tehtävä ei esityksen perusteella edellytä erityistä paikallistun- temusta tai maksajaviranomaisen alueellista läsnäoloa. Aluehallintovirastojen näkemyksen mu- kaan tehtävä tulisi ensivaiheessa lainsäädännössä keskittää yhden aluehallintoviraston hoidetta- vaksi, kuten on tehty esimerkiksi yliopistotasaisen sosiaalityön tutkimuksen rahoituksen mak- samisen osalta. Keskittäminen tulisi tehdä nimenomaisesti lainsäädännössä ja osoittaa resurssit tehtävän hoitamiseksi sille aluehallintovirastolle, jonka hoidettavaksi maksutehtävä keskitetään. Lisäresurssitarve olisi esityksen pohjalta tehdyn alustavan arvion mukaan noin 1-2 henkilötyö- vuotta.

Useat lausunnon antaneet tahot toivat esille, että esityksen tulisi koskea yhdenvertaisesti hyvinvointialueiden, kuntien, valtion, yksityisten ja järjestöjen yksiköissä tapahtuvaa sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoihin sisältyvää harjoittelua huomioiden myös Ahvenanmaan sosiaali- ja terveydenhuolto ja ammattikorkeakoulu. Esimerkiksi sosionomin koulutuksessa harjoitellaan kuntien, mutta myös yksityisten palveluntuottajien toteuttamassa varhaiskasvatuksessa, nuoriso- ja vapaa-aikatoimissa sekä koulutoimissa. Myös terveydenhoitajan ja fysioterapeutin koulutukseen sisältyvä harjoittelu toteutetaan hyvin monipuolisissa toimintaympäristöissä ja harjoittelun ohjaukseen liittyvät kustannukset tulisi korvata yhdenvertaisesti kaikille harjoitteluorganisaatioille. Lausunnoissa kiinnitettiin huomiota myös harjoittelukorvauksen haku- ja maksatusprosessin sujuvuuden kehittämiseen ja korvauksen tason riittävyuden varmistamiseen suhteessa opiskelijamäärien ja harjoittelusta aiheutuvien kustannusten kehittymiseen. Useassa lausunnossa korostettiin eri toimijoiden yhteistyön ja seurannan merkitystä esityksen toteutumisen kannalta.

Esityksen jatkovalmistelussa otettiin huomioon lausuntopalaute muun muassa siten, että esitykseen lisättiin varhaiskasvatuksen osuus. Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoihin sisältyvästä harjoittelusta maksettavaan valtion koulutuskorvaukseen oikeutettujen toimintayksiköiden määrittelyä täsmennettiin ja laajennettiin siten, että korvaukseen olisivat oikeutettuja hyvinvointialueiden, HUS-yhtymän ja Helsingin kaupungin lisäksi kunnat, kuntayhtymät, yksityiset sosiaali- ja terveydenhuollon tai varhaiskasvatuksen palveluja tuottavat yksiköt sekä Ahvenanmaan maakuntahallitus. Asetuksenantovaltuutta täsmennettiin koskemaan korvauksen suuruuden lisäksi myös korvauksen maksamisen perusteita ja muita korvauksen hakemiseen ja maksamiseen liittyviä menettelyjä.

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Terveydenhuoltolaki

60 b §. *Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoon sisältyvän ammattitaitoa edistävän harjoittelun korvaus.* Hyvinvointialueelle, HUS-yhtymälle, Helsingin kaupungille, muulle kunnalle ja kuntayhtymälle, yksityiselle sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja tuottavalle yksikölle sekä Ahvenanmaan maakuntahallitukselle suoritettavan koulutuskorvauksen perusteena olisi toimintayksikön ja ammattikorkeakoulun välinen sopimus koskien ammattikorkeakoulututkinnon sisältämää ammattitaitoa edistävää harjoittelua ja sen ohjausta toimintayksikössä. Korvaukseen olisivat oikeutettuja säännöksessä luetellut organisaatiot, joiden toiminnan puitteissa on mahdollista järjestää sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoon sisältyvää harjoittelua. Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja tuottavalla yksiköllä tarkoitettaisiin yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa tarkoitettuja toimintayksiköitä sekä yksityisistä sosiaalipalveluista annetussa laissa tarkoitettuja toimintayksiköitä, jolloin korvaukseen olisi oikeutettu niitä ylläpitävä palveluntuottaja. Toimintayksikön tulisi nimetä harjoittelujaksolla olevalle opiskelijalle ohjaaja, jonka tehtävänä on varmistaa harjoittelun laatu siten kuin siitä on osapuolten kesken sopimuksessa sovittu. Korvauksen hakemiseksi toimintayksikön tulisi seurata sopimuksen perusteella toteutuneita harjoitteluviikkoja.

63 §. *Koulutuskorvauksen ja tutkimusrahoituksen maksaminen.* Terveydenhuoltolain 63 §:ssä säädetään valtion koulutuskorvauksen ja tutkimusrahoituksen maksamisesta. Aluehallintovirastot ja Ahvenanmaan valtionvirasto maksavat valtion koulutuskorvauksen. Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoon sisältyvästä ammattitaitoa edistävästä harjoittelusta olisi samaan tapaan tarkoitus maksaa koulutuskorvausta. Korvaukset maksettaisiin puolivuositain toteutuneiden harjoitteluviikkojen perusteella. Toimintayksikkö tekisi aluehallintovirastolle ja Ahvenanmaan valtionvirastolle hakemuksen korvauksen maksamisesta. Korvausta olisi haettava ensimmäisen vuosipuoliskon osalta viimeistään saman vuoden 30 päivänä syyskuuta ja

toisen vuosipuoliskon osalta viimeistään seuraavan vuoden 31 päivänä maaliskuuta. Aluehallintoviraston ja Ahvenanmaan valtionviraston olisi ratkaistava määräajassa jätetty korvaushakemus sen kalenterivuoden aikana, jolloin hakemus on saapunut.

66 §. Asetuksenantovaltuus. Terveydenhuoltolain 66 §:ssä säädetään koulutuskorvauksiin ja tutkimusrahoitukseen liittyvistä asetuksista. Tämän pykälän nojalla annetaan vuosittain sosiaali- ja terveysministeriön asetus lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksen perusteista sekä rajatun lääkkeenmääräämisen edellyttämän koulutuksen korvauksen suuruudesta. Asetuksella määritellään muun muassa maksettavien koulutuskorvausten euromäärät. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan myös sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoon sisältyvästä ammattitaitoa edistävästä harjoittelusta maksettavan korvauksen euromäärä säädettäisiin vuosittain sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Myös maksamisen perusteista ja muista korvauksen hakemiseen ja maksamiseen liittyvistä menettelyistä säädettäisiin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Tässä yhteydessä määriteltäisiin tarkemmin maksamisen perusteet, eli ammattikorkeakoulun kanssa laadittu sopimus harjoittelun järjestämisestä sekä hakijan esittämä selvitys toteutuneista harjoitteluviikoista. Samalla säädettäisiin hakemusmenettelystä esimerkiksi siten, että saman hakijan korvaukset haettaisiin kerralla puolivuositain.

7.2 Sosiaalihuoltolaki

60 b §. Koulutuskorvauksien maksaminen. Sosiaalihuoltolain 60 b §:ssä säädetään koulutuskorvauksen maksamisesta. Aluehallintovirastot ja Ahvenanmaan valtionvirasto maksavat valtion koulutuskorvauksen. Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoon sisältyvästä ammattitaitoa edistävästä harjoittelusta olisi samaan tapaan tarkoitus maksaa koulutuskorvausta. Korvaukset maksettaisiin puolivuositain toteutuneiden harjoitteluviikkojen perusteella. Toimintayksikkö tekisi aluehallintovirastolle ja Ahvenanmaan valtionvirastolle hakemuksen korvauksen maksamisesta. Korvausta olisi haettava ensimmäisen vuosipuoliskon osalta viimeistään saman vuoden 30 päivänä syyskuuta ja toisen vuosipuoliskon osalta viimeistään seuraavan vuoden 31 päivänä maaliskuuta. Aluehallintoviraston ja Ahvenanmaan valtionviraston olisi ratkaistava määräajassa jätetty korvaushakemus sen kalenterivuoden aikana, jolloin hakemus on saapunut.

60 d §. Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoon sisältyvän ammattitaitoa edistävän harjoittelun korvaus. Hyvinvointialueelle, HUS-yhtymälle, Helsingin kaupungille, muulle kunnalle ja kuntayhtymälle, yksityiselle sosiaali- ja terveydenhuollon tai varhaiskasvatuksen palveluja tuottavalle yksikölle sekä Ahvenanmaan maakuntahallitukselle suoritettavan koulutuskorvauksen perusteena olisi toimintayksikön ja ammattikorkeakoulun välinen sopimus koskien ammattikorkeakoulututkinnon sisältämää ammattitaitoa edistävää harjoittelua ja sen ohjausta toimintayksikössä. Korvaukseen olisivat oikeutettuja säännöksessä luetellut organisaatiot, joiden toiminnan puitteissa on mahdollista järjestää sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoon sisältyvää harjoittelua. Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja tuottavalla yksiköllä tarkoitettaisiin yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa tarkoitettuja toimintayksiköitä sekä yksityisistä sosiaalipalveluista annetussa laissa tarkoitettuja toimintayksiköitä, jolloin korvaukseen olisi oikeutettu niitä ylläpitävä palveluntuottaja. Yksityisellä varhaiskasvatuksen toimintayksiköllä tarkoitettaisiin varhaiskasvatuslain 9. luvun mukaisen luvan saanutta toimijaa. Toimintayksikön tulisi nimetä harjoittelujaksolla olevalle opiskelijalle ohjaaja, jonka tehtävänä on varmistaa harjoittelun laatu siten kuin siitä on osapuolten kesken sopimuksessa sovittu. Korvauksen hakemiseksi toimintayksikön tulisi seurata sopimuksen perusteella toteutuneita harjoitteluviikkoja.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoon sisältyvästä ammattitaitoa edistävästä harjoittelusta maksettavan korvauksen euromäärä säädettäisiin vuosittain sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Myös maksamisen perusteista ja muista korvauksen hakemiseen ja maksamiseen liittyvistä menettelyistä säädettäisiin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Tässä yhteydessä määriteltäisiin tarkemmin maksamisen perusteet, eli ammattikorkeakoulun kanssa laadittu sopimus harjoittelun järjestämisestä sekä hakijan esittämä selvitys toteutuneista harjoitteluviikoista. Samalla säädettäisiin hakemusmenettelystä esimerkiksi siten, että saman hakijan korvaukset haettaisiin kerralla puolivuositain.

7.3 Sosiaalihuoltolaki

52 §. Voimassaolevaa säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että siitä poistetaan sääntely, joka koskee hyvinvointialueen oikeutta saada koulutustoiminnan järjestämisestä aiheutuvista välittömistä kustannuksista korvaus koulutuksen järjestäjältä. Korvaus maksettaisiin jatkossa valtion varoista.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Esityksen mukaan terveydenhuoltolakiin ja sosiaalihuoltolakiin ehdotetaan lisättäväksi asetuksen antoa koskeva valtuutus. Terveydenhuoltolain 66 § 1 momentin mukaan sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoon sisältyvästä ammattitaitoa edistävästä harjoittelusta suoritettavan korvauksen suuruudesta, maksamisen perusteista ja muista korvauksen hakemiseen ja maksamiseen liittyvistä menettelyistä säädettäisiin tarkemmin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Sosiaalihuoltolain 60 d § 2 momentin mukaan sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoon sisältyvästä ammattitaitoa edistävästä harjoittelusta suoritettavan korvauksen suuruudesta, maksamisen perusteista ja muista korvauksen hakemiseen ja maksamiseen liittyvistä menettelyistä säädettäisiin tarkemmin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

9 Voimaantulo

Ehdotetaan, että lait tulevat voimaan 1.1.2023.

10 Toimeenpano ja seuranta

Vuoden 2023 alusta voimaan tulevan järjestämislain nojalla tavoitteena on, että hyvinvointialueiden, yhteistyöalueiden ja ammattikorkeakoulujen yhteistyöllä luodaan sosiaali- ja terveydenhuollon alueelliset yhteistyörakenteet, joissa huolehditaan sopimus pohjaisesti sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon ammattitaitoa edistävän harjoittelun edellytyksistä ja harjoittelupaikkojen saatavuudesta sekä siitä, että harjoittelu vastaa koulutukselle asetettuja tavoitteita.

11 Suhde talousarvioesitykseen

Esitys liittyy esitykseen valtion vuoden 2023 talousarvioksi ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Ehdotettu esitys on merkityksellinen perustuslain 19 §:n 3 momentin ja perustuslain 16 §:n 2 momentin kannalta. Perustuslain 19 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan on turvattava, sen

mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistettävä väestön terveyttä. Säännös viittaa yhtäältä sosiaali- ja terveydenhuollon ehkäisevään toimintaan ja toisaalta yhteiskunnan olosuhteiden kehittämiseen julkisen vallan eri toimintaloikoilla yleisesti väestön terveyttä edistävään suuntaan. Säännös lisäksi edellyttää, että lainsäädännössä on huolehdittava riittävien palvelujen turvaamisesta, joten julkisen vallan on siten turvattava sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuus (HE 309/1993 vp, s. 71, PeVL 17/2021 vp, PeVL 26/2017 vp, s. 44–45, PeVL 63/2016 vp, s. 2, PeVL 54/2014 vp, s. 2/I, PeVL 30/2013 vp, s. 3-4).

Sosiaali- ja terveyspalveluiden turvaamisessa ja väestön terveyden edistämisessä keskeistä on koulutetun sosiaali- ja terveysalan ammattihenkilöstön osaaminen ja riittävyys. Hallituksen esityksen tavoitteena on vaikuttaa siihen, että sosiaali- ja terveysalan opiskelijoille on tarjolla riittävästi harjoittelupaikkoja ja että opiskelijan saama ohjaus on laadukasta ja vastaa koulutukselle asetettuja tavoitteita. Tämä kokonaisuus tukee mahdollisimman hyvät ammatilliset valmiudet omaavan henkilöstön valmistumista sosiaali- ja terveysalalle ja siten myös edistää sosiaali- ja terveysalan henkilöstön riittävyttä sekä saatavuutta. Harjoittelusta aiheutuvien kustannusten korvaaminen valtion varoista tukee ja mahdollistaa sosiaali- ja terveyspalveluiden tuottamiselle harjoittelun järjestämisestä aiheutuvan kuormituksen hillitsemistä, edistäen siten henkilöstön riittävyttä ja palveluiden saatavuutta.

Esitys myös osaltaan tukee perustuslain 16 §:ssä säädettyjen sivistyksellisten oikeuksien toteutumista. Perustuslain 16 §:n 2 momentin mukaan julkisen vallan on turvatta, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus saada kykijensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti myös muuta kuin perusopetusta sekä kehittää itseään varattomuuden sitä estämättä. Sääntelyvaraus edellyttää oikeuden turvaamista koskevien säännösten antamista lain tasolla, mutta jättää sääntelyn tarkemman sisällön lainsäätäjän harkintavaltaan (PeVM 10/1998 vp, s. 12/I). Säännös kattaa niin yleissivistävän ja ammatillisen opetuksen että ylimmän opetuksen saatavuuden. opetuksen esiopetuksesta ylimpään opetukseen ja aikuiskoulutukseen asti. Yksilön kannalta tämä oikeus merkitsee elinikäisen koulutuksen periaatteen tunnustamista (HE 309/1993 vp, s. 19 ja 64). Viittaus yhtäläiseen mahdollisuuteen saada opetusta ja kehittää itseään merkitsee sitä, että jokaiselle tulisi turvata säännöksen tarkoittamat mahdollisuudet muun muassa asuinpaikasta riippumatta (PeVL 9/2013 vp, s. 3, PeVL 26/2013 vp, s. 2–3, PeVL 14/2003 vp, s. 2). Esityksen tarkoituksena on varmistaa sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakouluopiskelijoiden näkökulmasta ammattitaitoa edistävän harjoittelun saatavuus ja harjoittelujaksolla tapahtuvan ohjauksen laatu sekä asianmukaisten työelämässä tarvittavien tietojen ja taitojen muodostuminen koulutuksen aikana.

Julkisen vallan on perustuslain 22 §:n mukaan turvattava perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Vaikka säännöksessä ei ole määritelty niitä keinoja, joilla julkisen vallan on toteuttava turvaamisvelvollisuutensa, keskeisiin keinoihin kuuluvat perusoikeuden käyttöä turvaavan ja täsmentävän lainsäädännön säätäminen sekä taloudellisten voimavarojen kohdentaminen (HE 309/1993 vp, s. 75). Esityksen tarkoituksena on siten turvata perustuslain 22 §:n edellyttämällä tavalla riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut, edistää väestön terveyttä sekä jokaisen yhtäläistä oikeutta saada muuta opetusta ja kehittää itseään varmistamalla sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön laadukkaan koulutuksen kautta hankittua osaamista ja henkilöstön riittävyttä.

Edellä esitetyn perusteella hallituksen käsitys on, että ehdotukset ovat perustuslain mukaisia. Hallituksen käsityksen mukaan lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäviksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

terveydenhuoltolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan terveydenhuoltolain (1326/2010) 63 §:n 2 momentti ja 66 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 63 §:n 2 momentti laissa 581/2022 ja 66 §:n 1 momentti laissa 1294/2018, sekä

lisätään lakiin uusi 60 b § seuraavasti:

60 b §

Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoon sisältyvän ammattitaitoa edistävän harjoittelun korvaus

Hyvinvointialueelle, HUS-yhtymälle, Helsingin kaupungille, kunnalle ja kuntayhtymälle, yksityisiä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja tuottavalle yksikölle sekä Ahvenanmaan maakuntahallitukselle suoritetaan koulutuskorvausta valtion varoista laskennallisin perustein sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoon sisältyvästä ammattitaitoa edistävästä harjoittelusta aiheutuvista kustannuksista. Korvaus perustuu ammattikorkeakoulun kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti toteutuneisiin harjoitteluviikkoihin. Harjoittelijalle on nimettävä ohjaaja, jonka tehtävänä on varmistaa harjoittelun laatu siten kuin siitä on osapuolten kesken sovittu.

63 §

Koulutuskorvauksen ja tutkimusrahoituksen maksaminen

Toteutuneisiin koulutuskuukausiin perustuva korvaus, rajatun lääkkeenmääräämisen edellyttämän koulutuksen korvaus sekä toteutuneisiin harjoitteluviikkoihin perustuva korvaus maksetaan puolivuositain hakemusten perusteella. Ensimmäisen vuosipuoliskon osalta korvausta on haettava viimeistään saman vuoden 30 päivänä syyskuuta ja toisen vuosipuoliskon osalta viimeistään seuraavan vuoden 31 päivänä maaliskuuta. Aluehallintoviraston ja Ahvenanmaan valtionviraston on ratkaistava määräajassa jätetyt korvaushakemukset sen kalenterivuoden aikana, jona hakemus on saapunut. Aluehallintovirasto maksaa kuukausittain tutkimusrahoituksen yhteistyöalueen tutkimustoimikunnalle, joka maksaa rahoituksen edelleen hankkeiden toteuttajille.

66 §

Asetuksenantovaltuus

Lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksesta suoritettavan korvauksen suuruudesta ja korvauksen maksamisen muista perusteista ja menettelyistä säädetään sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Rajatun lääkkeenmääräämisen edellyttämän koulutuksen korvauksen suuruudesta säädetään sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoon sisältyvästä ammattitaitoa edistävästä harjoittelusta suoritettavan korvauksen suuruudesta sekä korvauksen maksamisen perusteista ja muista korvauksen hakemiseen ja maksamiseen liittyvistä menettelyistä säädetään tarkemmin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

sosiaalihuoltolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sosiaalihuoltolain (1301/2014) 60 b §:n otsikko ja 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 129/2019, sekä
lisätään lakiin uusi 60 d § seuraavasti:

60 b §

Koulutuskorvauksien maksaminen

Sosiaalityön erikoistumiskoulutukseen perustuva korvaus ja sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoon sisältyvään ammattitaitoa edistävään harjoitteluun perustuva korvaus maksetaan puolivuositain hakemusten perusteella. Ensimmäisen vuosipuoliskon osalta korvausta on haettava viimeistään saman vuoden 30 päivänä syyskuuta ja toisen vuosipuoliskon osalta viimeistään seuraavan vuoden 31 päivänä maaliskuuta. Aluehallintoviraston ja Ahvenanmaan valtionviraston on ratkaistava määräajassa jätetty korvaushakemus sen kalenterivuoden aikana, jolloin hakemus on saapunut.

60 d §

Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoon sisältyvän ammattitaitoa edistävän harjoittelun korvaus

Hyvinvointialueelle, HUS-yhtymälle, Helsingin kaupungille, kunnalle ja kuntayhtymälle, yksityiselle sosiaali- ja terveydenhuollon tai varhaiskasvatuksen palveluja tuottavalle yksikölle sekä Ahvenanmaan maakuntahallitukselle suoritetaan koulutuskorvausta valtion varoista laskennallisin perustein sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoon sisältyvästä ammattitaitoa edistävästä harjoittelusta aiheutuvista kustannuksista. Korvaus perustuu ammatti-

korkeakoulun kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti toteutuneisiin harjoitteluviikkoihin. Harjoittelijalle on nimettävä ohjaaja, jonka tehtävänä on varmistaa harjoittelun laatu siten kuin siitä on osapuolten kesken sovittu.

Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoon sisältyvästä ammattitaitoa edistävästä harjoittelusta suoritettavan korvauksen suuruudesta sekä korvauksen maksamisen perusteista ja muista korvauksen hakemiseen ja maksamiseen liittyvistä menettelyistä säädetään tarkemmin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

sosiaalihuoltolain 52 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sosiaalihuoltolain (710/1982) 52 §, sellaisena kuin se on laissa 588/2022, seuraavasti:

52 §

Hyvinvointialue ja sosiaalihuollon henkilökunnan koulutuksesta huolehtiva oppilaitos tai korkeakoulu voivat sopia sosiaalihuollon toimintayksiköiden käyttämisestä sosiaalihuollon koulutustoiminnan järjestämiseen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Sanna Marin

Perhe- ja peruspalveluministeri Aki Lindén

1.

Laki

terveydenhuoltolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan terveydenhuoltolain (1326/2010) 63 §:n 2 momentti ja 66 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat 63 §:n 2 momentti laissa 581/2022 ja 66 §:n 1 momentti laissa 1294/2018, sekä

lisätään lakiin uusi 60 b § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

(uusi)

60 b §

Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoon sisältyvän ammattitaitoa edistävän harjoittelun korvaus

Hyvinvointialueelle, HUS-yhtymälle, Helsingin kaupungille, kunnalle ja kuntayhtymälle, yksityisiä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja tuottavalle yksikölle sekä Ahvenanmaan maakuntahallitukselle suoritetaan koulutuskorvausta valtion varoista laskennallisin perustein sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoon sisältyvästä ammattitaitoa edistävästä harjoittelusta aiheutuvista kustannuksista. Korvaus perustuu ammattikorkeakoulun kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti toteutuneisiin harjoitteluviikkoihin. Harjoittelijalle on nimettävä ohjaaja, jonka tehtävänä on varmistaa harjoittelun laatu siten kuin siitä on osapuolten kesken sovittu.

63 §

63 §

Koulutuskorvauksen ja tutkimusrahoituksen maksaminen

Koulutuskorvauksen ja tutkimusrahoituksen maksaminen

Toteutuneisiin koulutuskuukausiin perustuva korvaus *sekä* rajatun lääkkeenmääräämisen edellyttämän koulutuksen korvaus maksetaan puolivuositain hakemusten perusteella.

Toteutuneisiin koulutuskuukausiin perustuva korvaus, rajatun lääkkeenmääräämisen edellyttämän koulutuksen korvaus *sekä* toteu-

Voimassa oleva laki

Ensimmäisen vuosipuoliskon osalta korvausta on haettava viimeistään saman vuoden 30 päivänä syyskuuta ja toisen vuosipuoliskon osalta viimeistään seuraavan vuoden 31 päivänä maaliskuuta. Aluehallintoviraston ja Ahvenanmaan valtionviraston on ratkaistava määräajassa jätetyt korvaushakemukset sen kalenterivuoden aikana, jona hakemus on saapunut. Aluehallintovirasto maksaa kuukausittain tutkimusrahoituksen yhteistyöalueen tutkimustoimikunnalle, joka maksaa rahoituksen edelleen hankkeiden toteuttajille.

66 §

Asetuksenantovaltuus

Lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksesta suoritettavan korvauksen suuruudesta ja korvauksen maksamisen muista perusteista ja menettelyistä säädetään sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Rajatun lääkkeenmääräämisen edellyttämän koulutuksen korvauksen suuruudesta säädetään sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Ehdotus

tuneisiin harjoitteluviikkoihin perustuva korvaus maksetaan puolivuosittain hakemusten perusteella. Ensimmäisen vuosipuoliskon osalta korvausta on haettava viimeistään saman vuoden 30 päivänä syyskuuta ja toisen vuosipuoliskon osalta viimeistään seuraavan vuoden 31 päivänä maaliskuuta. Aluehallintoviraston ja Ahvenanmaan valtionviraston on ratkaistava määräajassa jätetyt korvaushakemukset sen kalenterivuoden aikana, jona hakemus on saapunut. Aluehallintovirasto maksaa kuukausittain tutkimusrahoituksen yhteistyöalueen tutkimustoimikunnalle, joka maksaa rahoituksen edelleen hankkeiden toteuttajille.

66 §

Asetuksenantovaltuus

Lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksesta suoritettavan korvauksen suuruudesta ja korvauksen maksamisen muista perusteista ja menettelyistä säädetään sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Rajatun lääkkeenmääräämisen edellyttämän koulutuksen korvauksen suuruudesta säädetään sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. *Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoon sisältyvästä ammattitaitoa edistävästä harjoittelusta suoritettavan korvauksen suuruudesta sekä korvauksen maksamisen perusteista ja muista korvauksen hakemiseen ja maksamiseen liittyvistä menettelyistä säädetään tarkemmin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

2.

Laki

sosiaalihuoltolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sosiaalihuoltolain (1301/2014) 60 b §:n otsikko ja 1 momentti, sellaisena kuin ne
ovat laissa 129/2019, sekä
lisätään lakiin uusi 60 d § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

60 b §

60 b §

Koulutuskorvauksen maksaminen

Koulutuskorvauksien maksaminen

Aluehallintovirasto maksaa valtion korvauksen sosiaalityön erikoistumiskoulutusta järjestävälle yliopistolle puolivuositain hakemusten perusteella. Ensimmäisen vuosipuoliskon osalta korvausta on haettava viimeistään saman vuoden 30 päivänä syyskuuta ja toisen vuosipuoliskon osalta viimeistään seuraavan vuoden 31 päivänä maaliskuuta. Aluehallintoviraston on ratkaistava määräajassa jätetty korvaushakemus sen kalenterivuoden aikana, jolloin hakemus on saapunut.

Sosiaalityön erikoistumiskoulutukseen perustuva korvaus ja sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoon sisältyvään ammattitaitoa edistävään harjoitteluun perustuva korvaus maksetaan puolivuositain hakemusten perusteella. Ensimmäisen vuosipuoliskon osalta korvausta on haettava viimeistään saman vuoden 30 päivänä syyskuuta ja toisen vuosipuoliskon osalta viimeistään seuraavan vuoden 31 päivänä maaliskuuta. Aluehallintoviraston ja Ahvenanmaan valtionviraston on ratkaistava määräajassa jätetty korvaushakemus sen kalenterivuoden aikana, jolloin hakemus on saapunut.

(uusi)

60 d §

Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoon sisältyvän ammattitaitoa edistävän harjoittelun korvaus

Hyvinvointialueelle, HUS-yhtymälle, Helsingin kaupungille, kunnalle ja kuntayhtymälle, yksityiselle sosiaali- ja terveydenhuollon tai varhaiskasvatuksen palveluja tuottavalle yksikölle sekä Ahvenanmaan maakuntahallitukselle suoritetaan koulutuskorvausta valtion varoista laskennallisin perustein sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoon sisältyvästä ammattitaitoa edistävästä harjoittelusta aiheutuvista kustannuksista.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Korvaus perustuu ammattikorkeakoulun kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti toteutuneisiin harjoitteluviikkoihin. Harjoittelijalle on nimettävä ohjaaja, jonka tehtävänä on varmistaa harjoittelun laatu siten kuin siitä on osapuolten kesken sovittu.

Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoon sisältyvästä ammattitaitoa edistävästä harjoittelusta suoritettavan korvauksen suuruudesta sekä korvauksen maksamisen perusteista ja muista korvauksen hakemiseen ja maksamiseen liittyvistä menettelyistä säädetään tarkemmin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

3.

Laki

sosiaalihuoltolain 52 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sosiaalihuoltolain (710/1982) 52 §, sellaisena kuin se on laissa 588/2022, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

52 §

52 §

Hyvinvointialue ja sosiaalihuollon henkilökunnan koulutuksesta huolehtiva oppilaitos tai korkeakoulu voivat sopia sosiaalihuollon toimintayksiköiden käyttämisestä sosiaalihuollon koulutustoiminnan järjestämiseen. *Hyvinvointialue on oikeutettu saamaan edellä tarkoitetusta koulutustoiminnan järjestämisestä aiheutuvista välittömistä kustannuksista täyden korvauksen korkeakoululta taikka koulutuksesta huolehtivalta muulta viranomaiselta tai yhteisöltä. Korvausta määriteltäessä otetaan huomioon myös se välitön hyöty,*

Hyvinvointialue ja sosiaalihuollon henkilökunnan koulutuksesta huolehtiva oppilaitos tai korkeakoulu voivat sopia sosiaalihuollon toimintayksiköiden käyttämisestä sosiaalihuollon koulutustoiminnan järjestämiseen.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

*jonka hyvinvointialue saa koulutustoiminnan
ohessa.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20
.